Hamar Péter

# Tények ellenfényben

VISSZHANG - LXI. évfolyam, 24. szám, 2017. június 16.

A május eleje óta zajló, Balázs Béla életényei körül forgó vitába legutóbb bekapcsolódott Bárdos Judit is (*Tények, a kereteken kívül*, *ÉS*, 2017/23., jún. 9.). Szíve joga, kinek ad igazat a Gervai András és köztem kialakult nézeteltérésben, de az egyoldalú megvilágításba helyezett tények nem visznek közelebb az igazsághoz.

Ezt írja: Balázs Béla *„[v]erseket, meséket, drámát és filmesztétikai írásokat, műfordításokat publikálhatott, de éppen ezt a két könyvet* [filmesztétikai alapműveit, *A látható embe*rt és *A film szellemé*t − HP] *nem.”* A mondat úgy hangzik, mintha a regnáló kommunista hatalom tiltotta volna meg kiadásukat, holott semmiféle ideológiai vagy politikai akadály nem állt útjukban. Az okok sokkal prózaibbak!

Magyar fordításuk nem létezett, s ezzel az időigényes feladattal Balázs nem ért rá foglalkozni. Összes verseinek kiadását maga szerkesztette, sajtó alá rendezte a Szovjetunióban írt memoárját, az *Álmodó ifjúság*ot, valamilyen oknál fogva fontosabbnak látta két ifjúsági regénye *(Karcsi kalandjai, Amikor Karcsiból Károly lett)* gyors lefordít(tat?)ását és kiadását, és dolgozott harmadik filmes alapműve, az összefoglaló jellegű, oroszul már kiadott, itthon 1948 végén *Filmkultúra: A film művészetfilozófiája* címen megjelent munkáján. Ráadásul ez utóbbiban az említett két könyv egyik-másik tézisét revideálta is, ezért amazokat talonban hagyta, nyilván a későbbi megjelentetés szándékával.

Bárdos Judit kifogásolja, hogy Balázs riválisát, Hont Ferencet moszkovitának neveztem, mondván, hogy a kultúrpolitikus *„itthon élt a háborús években”*. Csakhogy nem végig! Amikor a vörös hadsereg közeledett a magyar határhoz, Hont átszökött a frontvonalon, és orosz katonai segítséggel eljutott Moszkvába, ott csatlakozott a hazatérésre váró magyar emigránsokhoz, majd 1945. június 10-én ott ült ugyanazon a katonai repülőgépen, amely Balázs Bélát is hazahozta Magyarországra. Ennek apropójából készült velük közös interjú *Beszélgetés a hazatért Balázs Bélával és Hont Ferenccel* címen, amely megjelent a *Szabadság* 1945. június 13-i számában. Nézőpont kérdése, hogy mennyi Moszkvában eltöltött idővel lehet kiérdemelni a „moszkovita” epitheton ornanst, de szerintem a kötődés mélysége fontosabb, mint az ott tartózkodás időtartama.

(A május 5-i, 18. számunkban Gervai András: *Valaki Európában* című, Somlay Artúrról szóló írásával kapcsolatban kialakult többhetes vitát a szerkesztőség ezzel a két írással lezártnak reméli.)